

Socialni pedagog med svetovalnimi delavci v osnovni šoli

Social pedagogue among other school counselling workers

Nada Šmit⁸

Povzetek

⁸Nada Šmit, dipl. defektologinja, Osnovna šola A.T. Linhart, Kranjska c. 27, 4240 Radovljica. *Prispevek obravnava področje delovanja socialnega pedagoga med šolskimi svetovalnimi delavci, njegove funkcije in strateško metodične delovne usmeritve. Socialni pedagog pokriva v šolskem prostoru tista področja, kjer se, zaradi pretežno storilnostno naravnane pedagoškega dela, težave pri učencih kažejo kot primanjkljaji na vzgojnem in socializacijskem področju. Socialni pedagog dela s skupino, z učenci, s starši, z učitelji in ne za njih. Njegova vloga je namenjena usposabljanju za samopomoč, spodbujanju samoaktivnosti, iniciativnosti, prevzemanju lastne vloge in odgovornosti pri reševanju lastnih problemov. Glede na to, da je socialni pedagog nov profil šolskega svetovalnega delavca, ki šele vstopa v šolski prostor, je še povsem nejasno, kako bo sprejeta njegova vloga in kje si bo izbral mesto strokovnega delovanja. Kritičen pogled v naše šole že kaže razkorak med teorijo in prakso.*

Ključne besede: svetovalno delo, socialna pedagogika, funkcije in naloge socialnega pedagoga.

Abstract

The following article discusses the place of a social pedagogue among the school counselling workers, his/her field of work, functions, strategical and methodical directions of his/her work in school. In school, the social pedagogue covers those fields of work where pupils' problems are exposed as being deficient in the academic and social respect, due to the prevailing achievement oriented nature of educational work. She/he works with groups, with pupils, their parents and teachers, and not just for them. His/her main intentions are training pupils for self-help, stimulating self-activity and initiatives, assisting pupils to assume their own role and responsibility for solving their own problems. Due to the fact that this is a new profile of a school counselling worker, the roles and the fields of social pedagogue's professional work are still not clear. A critical insight into our schools reveals differences between theory and practice in this regard.

Key words: school counselling work, social pedagogy, social pedagogue's functions and tasks.

1. Svetovalno delo v šoli

Področje delovanja šolskih svetovalnih delavcev je zelo široko. Naloge različnih profilov svetovalnih delavcev je težko razmejiti in uokviriti tako, da bi se področja ne prekrivala ali celo izključevala.

V novem zakonu, ki ureja organizacijo in financiranje vzgojno-izobraževalnih zavodov (ZOFVI), so šolski svetovalni delavci opredeljeni kot tisti strokovni delavci šole, ki izvajajo vzgojo in izobraževanje. ZOFVI v 67. členu posebej opredeljuje svetovalno službo in navaja kot novost vključitev socialnega pedagoga v delo svetovalne službe. Tako delo svetovalne službe opravljajo svetovalni delavci: socialni delavci, pedagogi, psihologi, socialni pedagogi in defektologi. Vsi svetovalni delavci so pri svojem delu strokovno samostojni (92. člen ZOFVI).

V slovenskih osnovnih in srednjih šolah je danes zaposlenih približno 800 svetovalnih delavcev.

V zadnjih letih se v šolah zaposlujejo tudi socialni pedagogi in defektologi, zato je treba njihovo poslanstvo in mesto v šolski svetovalni službi še opredeliti.

Sodelovanje šolskega svetovalnega delavca pri oblikovanju vizije in pri načrtovanju dela šole je bistven pogoj za kakovostno strokovno delo, ustvarjalno sodelovanje z vsemi drugimi člani šole in je odgovorno za rezultate skupnega dela.

Če trdimo, da je bistvo šole učenje, in če učenje razumemo kot proces, ki je odvisen od številnih spremenljivk (povezanih z učencem, učiteljem in socialno-kulturnim okoljem), je jasno, da tudi šolsko svetovalno delo, ki podpira ta proces, ni dejavnost, ki bi jo usmerjali s sistemom navodil, pravil, nadzorom in kontrolo, ampak je zanj odločilna strokovna samostojnost svetovalnega delavca.

Zelo pomembno je, da je svetovalni delavec v šoli profesionalno avtonomen, kot mu to določa zakon. To pa je mogoče le, če je šola pojmovana kot skupnost in ne kot organizacija, temelječa na sistemu pravil in navodil. Za skupnost je pomembnejše, v kaj člani verjamejo, pomembne so njihove vrednote, pričakovanja...

Zakon določa svetovalnim delavcem pri delu profesionalno-strokovno samostojnost. Bistveni elementi profesionalnosti so po avtorjih Sergiovaniju in Starrattiju: (po Bezia, 1996):

- profesionalna kompetenca; sem štejeta strokovno znanje in veščine, ki jih mora imeti strokovnjak, in zaupanje določene skupnosti;
- vrline profesionalca; tu gre za zavezanost zglednemu delu, za kakovost dela, za upoštevanje sodobnih znanstvenih dognanj, za uvajanje novosti, izmenjavo izkušenj, sprejem odgovornosti za lasten strokovni razvoj, sprejem odgovornosti v skupnem delu z drugimi;
- profesionalca ravna v skladu s cilji skupnosti in poslanstvom šole.

Profesionalizacija šolskega svetovalnega dela zajema tako delokrog nalog, ki jih je šolski svetovalni delavec dolžan izvesti, kot tudi določeno raven kakovosti opravljanja teh nalog, za katere mora jamčiti s svojo strokovnostjo.

Etos in kodeks svetovalnega dela sta regulativ strokovnega dela in zato sestavni del profesionalizacije poklica. Temeljna vrednostna razsežnost šolskega svetovalnega dela in sestavina etosa delovanja sta antropologizacijska in humanizacijska pragmatika.

V dvajsetih letih dela v osnovni šoli na delovnem mestu šolskega svetovalnega delavca sem pridobila mnogo izkušenj s področja svetovalnega dela. Med temi izkušnjami so bile mnoge zelo koristne pri uvajanju novosti v svetovalno področje, nemalo pa tudi neugodnih, za katere je bilo "krivo" moje osebno, drugačno gledanje na reševanje problemov s šolanjem otrok z drugačnimi potrebami.

Čedalje bolj ugotavljam, da bo za celovito reševanje šolskih težav po-

trebno v šolski prostor vpeljati in sistemizirati delovno mesto socialnega pedagoga, ki bo ob socialnem delavcu, pedagogu, psihologu ali drugih profilih v ŠSS, imel samostojno področje delovanja, obenem pa bo tesen sodelavec v timskem delu šolske svetovalne službe.

Prenova slovenske šole poteka zelo intenzivno skoraj na vseh ravneh življenja in dela. Teoretično se pogosto sliši o nujnosti humanizacije našega učno - vzgojnega procesa, kar pomeni, da naj bi se otrok imel v šoli lepo, da bi bil srečen in zadovoljen, sproščen, brez strahu, da bi delal z veseljem in ustvarjalno.

Mnogi strokovnjaki poudarjajo pomen psihosocialne klime v šoli, ki dviga oz. izboljšuje razpoloženje za življenje in delo tako pri učencih kot pri učiteljih.

Žal v slovenskih šolah še vedno dajemo prednost učni storilnosti. Zahteva jo tako zunanje preverjanje znanja kot učna uspešnost učencev skozi obdobje od 5. - 8. razreda. Od teh rezultatov je odvisno nadaljnje šolanje učencev. Ta dva pogoja pa sta mnogokrat v nasprotju z gojenjem dobre psihosocialne klime in pozitivnih medsebojnih odnosov v šoli.

Šolsko svetovalno delo je v slovenskih šolah dobro grajeno. Kljub temu pa se še vedno srečujemo s pogostimi kritikami in polemikami v zbornicah o kompetencah dela posameznih profilov svetovalnih delavcev in z nedorečenim statusom, ki je seveda v največji meri odvisen od vodstva oz. ravnatelja posamezne šole. Žal je tako, da je svetovalni delavec pogosto servisna služba slabi organizaciji dela ali nesposobnim vodjem šol. Tako je izvajanje primarnih nalog svetovalnih delavcev mnogokrat odloženo v čas po pouku ali pa ostanejo naloge neopravljene. Pričakovanja učiteljev, ki so večinoma zgolj izobraževalno usmerjeni, so zelo visoka in zahtevajo takojšnje reševanje problemov, s tem pa prelagajo svojo vzgojno funkcijo pogosto na druge osebe.

Vloga šole se spreminja. Od otrok, ki so vpeti v sedanji prostor osnovne šole, se pričakuje uspešno izpolnjevanje učnih zahtev in čim boljše prilagajanje socialnemu okolju. Težave, ki otežujejo doseganje storilnostnih zahtev šole in pričakovanj socialne sredine, izhajajo v današnjem družbenem prostoru predvsem iz družin z nižjo izobrazbeno ravno, z manj ugodnim gmotnim položajem posameznih članov družine, s slabimi družinskimi odnosi in iz različnih individualnih značilnosti otroka, od različnih disfunkcij, ovir, do prizadetosti (Kobolt, 1997).

Dejstvo, da so učitelji premalo opremljeni z znanji, ki bi omogočala uspešnejše prilagajanje učencev, kaže na potrebo po dodatnih izobraževanjih učiteljev na teh področjih in po vključitvi socialnega pedagoga v šolski prostor.

2. Doktrina socialne pedagogike

Socialna pedagogika temelji na opori, usmerjanju, kompenziranju, vzpodbujanju in aktiviranju posameznikov in skupin, ki so v svojem razvoju kakorkoli razvojno, socialno in integracijsko zapostavljeni ali brezpravni. V šolskem prostoru je socialni pedagog zastopnik vseh, ki jim namenja svoje poslanstvo.

3. Socialni pedagog - šolski svetovalni delavec

Socialni pedagog ima svoj specifični koncept delovanja in specifično področje dela.

V šolskem prostoru pokriva tista področja, ki so zaradi pretežno storilnostno naravnane pedagoškega dela izpostavljena kot primanjkljaj na vzgojnem in socializacijskem področju.

Skrbi za osebni in celosten pristop k učencu, za usposabljanje za samopomoč, za spoprijemanje s socialnim okoljem itd.

Hamburški model opredeljuje socialnega pedagoga kot svetovalnega delavca v šoli (Jordan Segel, 1980, povzeto po Skalar, 1996). Področje delovanja deli na:

- individualno pomoč otroku in njegovim staršem. Pomoč je nujna, če se otrok znajde v dalj časa trajajočih in težko rešljivih konfliktnih situacijah.
- socialno pedagoško delo s skupinami - interesne skupine, razred. Med različne oblike skupinskega dela sodijo razni treningi za pridobivanje komunikacijskih spretnosti, socialne igre, mladinske delavnice, aktivno diskusijsko vodeni odmori.
- diskusijske skupine - srečanja in treningi za starše.
- izobraževanje učiteljev s psihosocialnega področja.

Hamburški model poudarja samostojnost socialnega pedagoga, za ohranitev le te pa je treba jasno določiti njegovo vlogo, ki ni nadomeščanje učitelja v razredu in vključevanje v šolsko hierarhijo. Avtonomen položaj omogoča socialnemu pedagogu kritično distanco in možnost vplivanja za spremembe v šoli.

4. Področje dela socialnega pedagoga

A.Muhlum deli socialno pedagoško delo na:

- delo z vrstniškimi skupinami,
- preventivo,

- sooblikovanje ekološko psiholoških pogojev za življenje in delo,
- socialno pedagoške intervencije,
- koordinacijo dela med učitelji, med starši in učitelji, med zunanjimi institucijami in šolo.

4. 1. Delo z vrstniškimi skupinami

Delo socialnega pedagoga z različnimi skupinami mladih je najbolj obsežno in pomembno področje delovanja v šolskem prostoru.

Socialni pedagog pomembno deluje v skupinah otrok, ki so sestavljene neformalno. Skupina je lahko cel razred, delovna skupina, interesna skupina, v katero se vključujejo otroci iz osebnih interesov brez zunanjih pritiskov.

Skupine ne smejo biti nikoli sestavljene le iz otrok, ki so potrebni določene obravnave in pomoči. S tem se izognemo stigmatiziranju in etiketiranju, obenem pa se težavni otroci, ki so v skupino vključeni, učijo v socialnih interakcijah reševati in rešiti problem, kajti problemi posameznika nastajajo tudi v interakciji z drugimi v razredu ali skupini in so lažje rešljivi v socialnem kontekstu, v katerem so nastali.

Socialni pedagog ne sestavlja skupin po problematičnosti, tako da bi združeval otroke po formalnih merilih, npr. vedenjska nevedljivost, učna neuspešnost.

Problematičnih učencev ne sprejema v pisarni, ker bi to prav tako sprožilo stigmatizacijo, njegovo mesto in delo je v razredu, v skupinah učencev, staršev, učiteljev.

Socialni pedagog dela s skupino, z učenci, učitelji, s starši in ne za njih. Pomaga tako, da posamezniki razvijejo sposobnosti, da razrešijo neugoden položaj in se vključijo v svoje okolje.

Pomaga tistim, ki pomoč potrebujejo. Njegova vloga je namenjena usposabljanju za samopomoč, spodbujanju samoaktivnosti, iniciativnosti, samoorganiziranju, prevzemanju lastne vloge in odgovornosti pri reševanju lastnih problemov.

Funkcija socialnega pedagoga v šoli naj bi izhajala iz potrebe po delu s skupinami učencev z drugačnimi potrebami, ki kažejo težave predvsem na področju storilnosti in socialnega delovanja. Socialno vključevanje otrok z drugačnimi potrebami je enako pomembno kot njihovo vključevanje v izobraževalni proces.

4. 2. Vloga socialnega pedagoga v preventivi

Socialni pedagog pospešuje - z različnimi socialpedagoškimi sredstvi

- osebnostni razvoj učencev, socialno učenje, socialno integracijo učencev, preprečuje in zmanjšuje disocialne, socialno patološke oblike vedenja.

V preventivni vlogi je socialni pedagog usmerjen h konfliktnim in k stresnim situacijam, ki izzovejo in povzročajo največ problemov. S svojimi posegi pospešuje procese samostojnega odločanja, ravnanja in osamosvajanja. Posameznikom pomaga oblikovati bolj učinkovite vedenjske strategije.

Njegovo delo je usmerjeno na:

- primarno prevencijo: organizira različne dejavnosti, vodi skupinske aktivnosti, ima predavanja, pripravlja aktualne vsebine za aktivno izrabo prostega časa...
- sekundarno prevencijo: usmerjena je na rizično populacijo otrok, kjer je večje tveganje za motnjo;
- terciarno prevencijo: usmerjena je v otroke, ki motnjo že imajo.

4. 3. Sooblikovanje različnih pogojev za življenje in delo

Socialni pedagog skupaj z vodstvom šole, svetovalnimi delavci in učitelji pomembno vpliva na oblikovanje različnih odnosov v šoli. Pri tem je pomembno oblikovanje psiholoških pogojev v skupinah učencev, v razredih in ekologija medosebnih odnosov.

4. 4. Socialnopedagoške intervencije

Če nastajajo problemi ali konflikti v odnosih oz. na relacijah med starši in učitelji, med učenci, med skupinami učencev, izvaja različne socialnopedagoške intervencije.

4. 5. Usklajevanje med različnimi udeleženci v šolskem prostoru

Obsežno področje delovanja socialnega pedagoga je usklajevanje odnosov in dela med učitelji, med starši in učitelji in med šolo in zunanjimi institucijami.

5. Naloge socialnega pedagoga

H. Tuggener (po Skalar, 1995), vidi delo socialnega pedagoga v treh funkcijah:

- **integracija**; socialni pedagog v šoli izboljšuje in ustvarja pogoje za boljši razvoj in integracijo učencev z dajanjem opore, z različnimi pedagoškimi programi, svetovanjem.

Funkcija integracije se nanaša na delo z otroki s posebnimi potrebami, s stigmatiziranimi in marginalnimi posamezniki ali skupinami. Socialni pedagog v tej funkciji posega tudi v okolje, s čimer pripravlja pogoje za integracijo. Naloge integriranja zahtevajo upoštevanje temeljnih teoretičnih in metodičnih izhodišč, ki določajo vsebine in strategije delovanja socialnega pedagoga pa tudi njegove okvire. Med pomembnejšimi izhodišči je nedopustno ločevanje otrok po sposobnostih na sposobne/nеспособne, ločevanje na dobro in slabo vzgojene, zdrave/bolne itd., ker so te kategorije le skrajnostne. Različne sposobnosti so neenakomerno porazdeljene, tako imamo učno neuspešne učence z dobrimi sposobnostmi, pa tudi nadarjene s šibkimi točkami. Z dobrimi in šibkimi točkami srečujemo tako uspešne, kot neuspešne učence. Večina mladostnikov ima v letih doraščanja težave.

- **preventiva**; posameznikom pomaga oblikovati bolj učinkovite vedenjske strategije, z različnimi pedagoškimi posegi pospešuje procese samostojnega odločanja in ravnanja ter osamosvajanja.
- **kompensacija**; v tej funkciji odpravlja različne primanjkljaje - od pomoči pri učenju do svetovanja v urejanju odnosov ali pri različnih življenjskih izbiraх. Tu gre za pomoč, ki bi jo v normalnih okoliščinah morali nuditi člani družine in šola.

6. Strateško metodične usmeritve dela socialnega pedagoga

- Socialni pedagog deluje v šoli strokovno, z jasno postavljenimi cilji in strategijami delovanja. Njegovo delo ne temelji na ljubiteljstvu ali dobroti.
- Njegovo delo mora biti v interesu šole, vodstva, učiteljev, staršev, otrok.
- Delo socialnega pedagoga izvira iz izobraževalnih in vzgojnih nalog.
- Socialni pedagog prispeva s svojim delom k normalizaciji razmer na šoli, k humanizaciji odnosov.
- Socialni pedagog dela z otrokom, s starši, z učitelji in ne za njih. Usmerjen je v razred in šolo in ne v posameznika, ki kaže drugačne potrebe. S takim načinom dela prispeva k integraciji, z usmeritvijo v posameznika pa bi lahko prispeval k njegovi segregaciji.
- Strateška usmeritev socialnega pedagoga je vedno ponujen projekt, akcija, skupinske prostočasne aktivnosti, izlet in podobno.
- Vključitev otrok v delo ni pogojeno z njihovo uspešnostjo ali drugo vnaprej določeno zahtevo. Pomemben je otrok, njegov interes, volja po sodelovanju.

- Socialni pedagog vstopa v šolski prostor s svojim programom in jasno opredeljenimi cilji delovanja.
- Pri delu se izogiba stereotipnim metodam in postopkom, probleme rešuje na izviren in alternativen način.
- Socialni pedagog spremlja vsa dogajanja tudi v širšem okolju in se nanje sproti odziva.

7. Socialni pedagog med teorijo in prakso

Ali šole vidijo potrebe po zaposlovanju socialnih pedagogov?

Glede na to, da je socialni pedagog nov profil šolskega svetovalnega delavca, ki šole vstopa v šolski prostor, je še povsem nejasno, kako bo sprejeta njegova vloga in delovanje, oz. kje si bo izbral svoj prostor strokovnega delovanja.

V sodobni šoli delujejo učitelji, ki so "usposobljeni" za delo z uspešnimi, pridnimi, lepo vzgojenimi učenci, medtem ko za otroke z drugačnimi potrebami, s težavami na storilnostnem, vedenjskem, socialnem, družinskem in emocionalnem področju nimajo ustreznih znanj in ne motivacije za drugačne pristope v reševanju težav.

Po mnenju učiteljev in svetovalnih delavcev je v slovenskih šolah okoli 18 - 20% učencev, ki bi potrebovali pri šolanju dodatno podporo v smislu različnih intervencij - analiza iz leta 1995 - Zavod za šolstvo. To pomeni, da potrebujejo več, kot jim šole danes nudijo.

Pomoč tem učencem je bila in je v veliki meri odvisna od iznajdljivosti, dobre volje in motiviranosti učiteljev in svetovalnih delavcev v šolah.

Koboltova (1997) ugotavlja, da se od otrok, ki so vpeti v današnji šolski prostor, pričakuje uspešno izpolnjevanje izobrazbenih normativov in takih strategij poravnavanja s socialnim okoljem, ki jim bodo omogočile, da bodo vstopili v družbeno produkcijo. Vedno večja tekmovalnost se prenaša v zgodnejša razvojna obdobja in ta ob drugih dejavnikih predstavlja dodatno obremenitev šoli.

V naših osnovnih šolah narašča vedenjska neobvladljivost in nesposobnost navezovanja pristnih stikov s sovrstniki ter vrstniško nasilje. Vedno več je otrok s t. i. posebnimi potrebami. To so tisti, ki so zaradi družinskih razmer, sposobnosti, osebnostnih, motivacijskih in emocionalnih značilnosti v neenakovrednem položaju z večino učencev.

Ne moremo pričakovati, da bo šola sama kos naraščajočim problemom!

Različne disocialne oblike vedenja učencev v šolah in porast specifič-

nih potreb učencev bo šola morala reševati z novimi pristopi, oblikami in metodami dela na vzgojnem področju. Seveda je ob tem zelo pomembno, da si teh sprememb želijo tako učitelji kot vodstvo šole in ne nazadnje tudi starši.

Delo socialnega pedagoga izhaja v šolskem prostoru iz razumevanja in prepoznavanja dinamike znotraj šole. Usmerjeno je v širše področje socialnopedagoškega delovanja; vsebuje integrativne, podporne ter usklajevalne funkcije na nivoju celotne šole. Sem sodi mnogo skupinskih dejavnosti z učenci v smislu podpore in vzpodbujanja razvoja socialnih veščin ter aktivnosti, usmerjenih v različne vidike šolskega prostora - projekti in programi za preprečevanje zlorabe droge, za zdravo življenje, za socialno učenje, za kakovostno komunikacijo.

Ob takih projektih se kakovostno spreminja šola kot celota. Spreminjajo se odnosi, izboljšuje se komunikacija, gradijo se vrednote...

Šolski prostor se vsebinsko in aktivnostno spreminja.

Socialni pedagog nudi (v ožji funkciji) sistematično pomoč učencem s težavami pri socialni integraciji. Sistematični pomoči posameznikom in skupinam otrok s posebnimi potrebami namenja socialni pedagog največ pozornosti in energije.

8. Zaključek

Kot svetovalna delavka v osnovni šoli, v katero z velikim naporom in trudom vnašam posamezne elemente dela socialnega pedagoga, z navdušenjem pozdravljam prizadevanja slovenskih strokovnjakov, ki so uspeli uzakoniti vlogo socialnega pedagoga v osnovni šoli in izdelati tako vsebinsko kot funkcijsko samostojen program njegovega delovanja.

Osebnostno menim in ocenjujem, da bo v slovenskem prostoru potrebno nekoliko več časa in prizadevanj, da bo socialno pedagoško delo zaživelo v praksi in bo delovno mesto socialnega pedagoga sistemizirano v osnovnih šolah.

Morda je ta napoved preveč pesimistična, a izhajam iz lastnih izkušenj pri delu z otroki s posebnimi potrebami.

Pred devetimi leti sem izpeljala prvo integracijo gluhega učenca v redno osnovno šolo. Tej so sledile še druge - v šolali smo slabovidno deklico pred osmimi leti in pred šestimi leti še dva slušno motena učenca. Vsi učenci so bili vključeni v našo šolo na željo staršev in strokovnjakov, ki so predlagali šolanje v redni osnovni šoli.

Na učnem področju so bili integrirani učenci uspešni. Zaradi njihove drugačnosti je bil pouk metodično drugačen in uporabljali so tudi nekaj

tehničnih pripomočkov, da so lahko sledili pouku. V času, ko so bili ti učenci dobro vodljivi, je potekala integracija uspešno, brez večjih zapletov. Skoraj nepremostljive težave pa so nastale v višjih razredih osnovne šole, ko so se začele pojavljati posamezne oblike nevodljivosti teh otrok.

Učitelji so že ob manjših vedenjskih težavah izražali potrebo po izločitvi učenca iz razreda, saj je bilo, po njihovem, takrat nemogoče delati, trdili so, da so bili ostali učenci zaradi tega prikrajšani v znanju.

Kljub temu, da je bila integracija vseh učencev dobro strokovno pripravljena, se je čez leta pokazalo, da primarna motnja ni bila ovira za delo v razredu, da so te učence sprejemali tako učitelji kot sošolci, da pa so nastale težave takoj, ko so se pojavile v njihovem vedenju nekatere posebnosti. Posamezni učitelji so bili do teh učencev zaradi njihovega nekoliko drugačnega vedenja nestrpni, zahtevali so njihovo izločitev iz šole, češ saj smo šola za normalne otroke...Večkrat so k takemu razmišljanju pritegnili še druge delavce šole, tudi šolskega psihologa.

V takem vzdušju je bilo delo zelo oteženo. V konfliktnih situacijah je bilo narejenih veliko krivic in pedagoško nepopravljive škode.

Svojo izkušnjo z integracijo otrok sem predstavila zato, ker opažam nepravilnosti v ravnanju in v delu z učenci, ki kažejo drugačne potrebe na psihosocialnem področju.

Zaradi storilnostno usmerjene šole marsikateri otrok ni kos tem zahtevam, zato je hitro izločen in stigmatiziran, s tem pa je ogrožen njegov osebni razvoj.

Vloga socialnega pedagoga se v taki šoli kaže predvsem v pomoči učencem, tako da vsak otrok uspeva in prispeva k realizaciji skupnega programa glede na lastne sposobnosti.

Kot pravi Brajša (1995) ima vsaka šola učence s težavami pri učenju in vedenju, t. i. "izgubljene primere", a v mnogih primerih so izgubljeni tudi učitelji, zato se morata na težave privaditi oba.

Prispevek zaključujem v želji, da bi pedagoški delavci sami začutili potrebo po izobraževanju in osvajanju dodatnih znanj s področja razumevanja otrok s posebnimi potrebami in ovirami v razvoju, da bi ustrezno strokovno pripravljene sprejemali različne oblike integracije otrok s posebnimi potrebami, da bi tudi brez socialnega pedagoga lahko sprejemali drugačnost kot izziv svojemu delu in stroki.

Ustrezen odnos do posameznega učenca in do učencev v razredu je v veliki meri odvisen od učiteljevega znanja in pozitivnega čustvenega odnosa do posameznega učenca, ki je učitelju zaupan in je ta zanj odgovoren.

9. Viri

- Brajša, P. (1993), *Pedagoška komunikologija*. Ljubljana: Glotta nova.
- Beziac, T. (1996), Načrtovanje in spremljanje šolskega svetovalnega dela, *Šolsko svetovalno delo*, št. 1.
- Kobolt, A. (1994), Profil socialnega pedagoga med tradicijo in prenovi, *Didakta IV/22-25*, str.100-102.
- Kobolt, A. (1997), Otrok s posebnimi potrebami in socialno pedagoško delo v osnovni šoli.V: *Izobraževanje učiteljev ob vstopu v tretje tisočletje, zbornik s posveta*: Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Pediček, F. (1996), Šolski svetovalni delavci in nova šolska zakonodaja. *Šolsko svetovalno delo*, I/1.
- Resman, M. (1991), Razumevanje šolske svetovalne službe kot razvojno - inovativne službe, *Sodobna pedagogika* št. 7 - 8.
- Resman, M. (1995), Preventivno in razvojno delo šolske svetovalne službe, *Sodobna pedagogika*, št. 5 -6, str. 235 - 241.
- Resman, M. (1996), *Profesionalizacija šolskega svetovalnega dela, zbornik gradiv posveta z istim naslovom (neobjavljeno gradivo)*. Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev.
- Scheipl, J. (1993), Aktualni trendi socialne pedagogike v nemško govorečem prostoru. V: Dekleva, B.: *Normalizacija - življenje v zavodu in potrebe otrok*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Skalar, V. (1993), Socialni pedagog v osnovni šoli. *Iskanja*, št. 13, str. 36 - 45.
- Skalar, V. (1996), Integracija otrok z motnjami vedenja in osebnosti v osnovno šolo. *Sodobna pedagogika*, št. 7-8, str.335 -342.
- Skalar, V.(1996), *Socialni pedagog, profil ŠSD, zbornik gradiv posveta Profesionalizacija šolskega svetovalnega dela (tipkopis)*. Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev.
- Zorc - Maver, D. (1995), V prihodnosti evropski socialni pedagog. *Iskanja*, št. 14, str. 70-74.
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (1996), *Uradni list RS*, 12/96.